

Nr 55.

Av herr **Holmbäck**, *angående en partiell, kompletterande revision av förmynderskapslagstiftningen.*

Den lagstiftning på förmynderskapsrättens område, som utfärdades den 27 juni 1924, har nu under mer än tolv år tillämpats i det praktiska livet. Erfarenheterna under denna tid torde utan fråga hava visat, att förmynderskapslagstiftningen uppfyllt de förhoppningar, man ställt på den; särskilt har förskingring av förmyndarmedel mycket väsentligt försvårats. Under verksamhet såsom överförmyndare i Uppsala stad har jag emellertid funnit, att på en eller annan punkt lagbestämmelserna skulle kunna erhålla en formulering, som skulle innebära ytterligare skydd för myndlingarna, under det att å andra sidan i ett särskilt hänseende en förenkling skulle kunna ske. Jag bringar därför med denna motion frågan om vissa partiella förändringar i förmynderskapslagstiftningen på tal.

Denna fråga har ställts under debatt redan år 1932 av borgmästaren i Stockholm Gunnar Fant genom en artikel i Svensk juristtidning (sid. 373 ff.) »Luckor i förmynderskapskontrollen». Fants artikel, vilken till väsentlig del sysslar med samma problem, som jag ämnar behandla, men å vilken jag först för någon tid sedan fick uppmärksamheten riktad, visar, att man även på annat håll funnit förmynderskapslagstiftningen behöva revision i åtskilliga av de hänseenden, jag i det följande berör.

Då ett förmynderskap för en underårig blir föremål för inskrivning, komma i regel bouppteckning och arvskifte att inlämnas till överförmyndaren. Dessa handlingar bilda sedan utgångspunkten för kontrollen över förmyndarens förvaltning. Då förmynderskap anordnas för t. ex. en person, som blivit sinnessjuk, skapas åter motsvarande utgångspunkt genom att förmyndaren till överförmyndaren inger en förteckning å den omyndiges egendom. Några stadganden motsvarande reglerna om förrättande av bouppteckning efter död person finnas ej beträffande denna förteckning, utan förmyndaren upprättar den utan någon kontroll. Ett fall har förekommit, då en förmyndare helt enkelt utelämnat en tillgång, som den omyndige ägde. Kanske först efter många år, om ens någonsin, upptäckes detta. Man skulle kunna ifrågasätta, att rätten finge möjlighet att för nu nämnda förmynderskap förordna om upprättande av en verklig bouppteckning, som underskrevs av de närmaste släktingarna eller andra personer.

Då den omyndiges värdehandlingar nedsatts i öppet förvar i bank, har därmed icke för alla fall förmyndaren förlorat möjligheten att utan överförmyndarens samtycke disponera över det kapital, de representera. Om den omyndige t. ex. äger en obligation, som utlottas, ställes beloppet till förmyndarens disposition. Förmyndaren skall sedermera inom en månad lämna

redogörelse till överförmyndaren för huru beloppet använts. Dessa regler lämna en möjlighet till förskingring öppen, och den lucka i skyddet för myndlings medel, som alltså finnes, blir större genom att förskingringen kanske icke kan konstateras genast efter månadens utgång utan först efter påstötningar och anmodanden från överförmyndaren och kanske från rätten. På ett enkelt sätt skulle här förskingringsmöjligheterna falla bort, om det föreskreves, att beloppet skulle insättas å spärrad bankräkning, där det finge kvarstå tills placering i andra obligationer, i in-teckningar eller dylikt, ägde rum. Mot denna lösning, som förordades av lagrådet vid granskningen av förslaget till förmynderskapslag, gjorde departementschefen bland annat den anmärkningen, att den skulle nödvändiggöra ett stort antal ansökningar till överförmyndaren, vilka alltid måste bifallas och därför vore onödiga. Skall hänsyn tagas till överförmyndarens arbetsbörda, torde emellertid tvärtom lagrådets förslag vara det lämpligare. För överförmyndaren torde det icke medföra ökat arbete om förevarande belopp genast insattes på spärrad räkning — jag vågar så mycket hellre göra detta uttalande, som en av de banker, med vilka jag som överförmyndare samarbetar, redan nu tillämpar denna regel, ehuru lagen går ut från annan grundsats. Däremot betyder det omgång och besvär för överförmyndaren, att han på grund av de nuvarande lagreglerna är tvungen att bevaka ärendet, så att han efter utgången av månadsfristen får in redogörelsen av förmyndaren. I flertalet fall känner icke förmyndaren till att han skall redovisa beloppet inom en månad, och överförmyndaren måste då särskilt anmana honom att göra det. Som helhet måste sägas, att på förevarande punkt den gällande lagstiftningen innebär en otrygghet, som är alldeles onödig.

En omplacering av den omyndiges kapitaltillgångar tänker sig förmynderskapslagstiftningen skola ske så, att förmyndaren får uttaga de värdehandlingar, som skola försäljas, eller de medel, som skola användas till inköp av nya värdehandlingar, varefter förmyndaren skall i öppet förvar nedsätta förvärvade värdehandlingar eller å spärrad räkning insätta influtna medel. Säkrare och bättre vore att som regel låta transaktionerna ske genom bankerna, så att bankerna utlämnade försålda värdehandlingar mot likvid, som spärrades, eller utbetalade spärrade medel mot inköpta värdehandlingar, vilka nedsattes i öppet förvar, allt i den mån icke överförmyndaren, då särskilda fall förelåge, medgäve annat förfarande. Infördes denna regel, skulle även här förskingringsmöjligheterna minskas.

Den punkt där man, som antytts, å andra sidan kunde tänka sig ett enklare förfarande än nu gäller lån mot livförsäkringar. Mycket ofta inträffar, att omyndigs föräldrar behöva för utgifter för sitt barn belåna en försäkring, som de tagit för barnet, och bankerna fordra då överförmyndarens tillstånd till att försäkringen ställes som säkerhet. Detta tillstånd kan icke givas utan att förmynderskapet inskrives, vilket emellertid medför besvär både för rätten, överförmyndaren och förmyndaren samt dessutom en — låt vara ringa — utgift för myndlingen eller hans föräldrar. Då det gäller upptagande av lån till belopp om ett-å tvåhundra kronor, uppfattar allmän-

heten överförmyndarens fordran på inskrivning av förmynderskapet närmast som ett trakasseri. Önskligt vore, att överförmyndaren, då det endast är fråga om ringa belopp, ägde, utan att förmynderskapet inskrevs, giva tillstånd för föräldrar att ställa av sitt barns försäkring som säkerhet för lån.

Den lista på önskemål jag nu givit skulle kunna förlängas. Ett önskemål vore en föreskrift att förmyndaren måste nedsätta värdehandlingar i öppet förvar i bank, om värdet överstege 1,000 och ej som nu först 2,000 kronor, ett annat, att laglig möjlighet finnes för överförmyndaren att i vissa fall spärra omyndigs medel genom ett meddelande direkt till banken (vilket emellertid är en svårlöst fråga), ett tredje, att bankerna skulle vara skyldiga att sända överförmyndaren, med vilken de redan enligt gällande regler äro skyldiga att stå i korrespondens (se 2 § 7 mom. i lagen om vård av omyndigs värdehandlingar och jfr 6 § samma lag), avskrift av förvaringsbevis å deponerade värdehandlingar, ett fjärde, att överförmyndaren finge under rättelse om, när boskillnad äger rum mellan äkta makar, av vilka den ena är omyndig, detta för att sätta överförmyndaren i tillfälle att kontrollera, att bodelning sker. Redan det anförda torde emellertid hava motiverat önskemålet om en viss revision av förmynderskapslagstiftningen. Lämpligen kunde en dylik revision bedrivas på grundval av de resultat, till vilka ett sammanträde med överförmyndarna från de större städerna och några landsortskommuner samt bankrepresentanter kunde leda. Därigenom skulle man få kännedom om de erfarenheter till vilka förmynderskapslagens tillämpning fört under de gångna tolv åren, och en dylik diskussion skulle därför utan tvivel giva resultat av värde för ett lagstiftningsarbete av kompletterande natur på förmynderskapsrättens område.

Jag får alltså hemställa,

att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t hemställa om utarbetande av förslag till en partiell, kompletterande revision av förmynderskapslagstiftningen.

Stockholm den 17 januari 1937.

Åke Holmbäck.
